

REGIONAL STRATEGI för alkohol,
narkotika, dopning, tobak och spel

ANDTS • 2018–2021

Västra Götalands län

Innehåll

Strategi för ANDTS-arbetet i Västra Götaland	3
En regional strategi för ANDTS	3
Samverkan mellan myndigheter på regional nivå	3
Prioriterade målområden på regional nivå	4
Strukturer för ANDTS-arbetet i Västra Götaland	6
Samverkan mellan regional och lokal nivå	6
Samverkan mellan forskning och praktik	6
Den nationella politiken är utgångspunkt för den regionala ANDTS- strategin	7
En nationell strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016–2020	7
Lagförändringar avseende spelmissbruk från 2018	7

Rapportnummer: 2018:39
ISSN: 1403-168X

Strategi för ANDTS-arbetet i Västra Götaland

En regional strategi för ANDTS

Den regionala ANDTS-strategin och länets prioriteringar följer samma struktur som den nationella ANDT-strategins sex långsiktiga mål, dessutom har spelområdet lyfts in som ett prioriterat utvecklingsområde. De målområden och insatser som presenteras här gör inte anspråk på att omfatta hela det samlade ANDTS-förebyggande arbetet i länet utan är ett antal gemensamma satsningar som berör ett par eller flera myndigheter.

Det regionala ANDTS-arbetet ska genomsyras av ett jämlikhets-, jämställdhets- och barnperspektiv och beakta de sju diskrimineringsgrunderna; kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

Samverkan mellan myndigheter på regional nivå

Länsstyrelsen har ett regionalt uppdrag att samordna ANDTS-arbetet i länet. Länsstyrelsen ska sprida de nationella målen i ANDT-strategin och verka för att målen genomförs, i enlighet med strategin samt stödja genomförandet av lagförändringar avseende spel.

Västra Götalandssamverkan mot droger bildades 2005 och består av de fyra kommunalförbunden, Stadsledningskontoret och Social resursförvaltning i Göteborgs stad, avdelning Folkhälsa och Kunskapscentrum för psykisk hälsa i Västra Götalandsregionen, Polismyndigheten, Tullverket, Kriminalvården och Länsstyrelsen. Länsstyrelsen är sammankallande och Länsöverdirektören leder arbetet. Syftet är att förstärka samverkan mellan myndigheterna i länet inom ANDTS-området och underlätta gemensamma satsningar och utveckling av det förebyggande arbetet.

Alla parter i *Västra Götalandssamverkan mot droger* har via remissförfarande förankrat förslaget till strategi inom sin verksamhet och ställt sig bakom den regionala ANDTS-strategin 2018–2021. Länsstyrelsen i samverkan med ovan nämnda grupp ansvarar för den regionala strategin såväl som uppföljningen av den.

Prioriterade målområden på regional nivå

Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska.

En effektiv och likvärdig tillsyn ska bedrivas av Länsstyrelsen och kommunerna enligt alkohol- och tobakslagen.

- Regelbunden tillsyn av serverings- och försäljningsställen i länets kommuner.
- Tillsyn av skolgårdar ska prioriteras av såväl Länsstyrelsen som kommunerna.
- Fortsatt användning av metoden ansvarsfull alkoholserving.

Samordnade brottsbekämpande aktioner mellan tull och polis.

- Den illegala handeln med tobak och alkohol ska motverkas genom effektivare tillsyn och gemensamma kontrollaktioner.

En samordnad regional struktur för ANDT-förebyggande och brottsförebyggande arbetet.

- Länsstyrelsen ska samordna ett regionalt nätverk för tillsynsfrågor.
- Länsstyrelsen ska samordna ett regionalt nätverk för drogförebyggande frågor och ett forum för det brottsförebyggande arbetet.
- Alla kommuner har samverkansavtal med polisen. Dessa ska följas upp och utvecklas.
- Västra Götalandsregionen tillsammans med alla kommuner har ambitionen att följa upp 2013 och 2016 års gemensamma drogvaneundersökning 2019.

Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska.

Barns rätt till utveckling.

- Länsstyrelsen ska stödja kommuner och andra aktörer i arbetet med att utveckla ett universellt och kunskapsbaserat föräldraskapsstöd.

- Västra Götalandsregionen tillsammans med kommuner och andra aktörer kraftsamlar för att alla elever ska lämna grund- och gymnasieskolan med godkända betyg.

Barns rätt till en god hälsa.

- Fortsatt arbete med en rökfri eller tobaksfri skoltid på länets skolor.
- Fortsatt arbete med insatser mot langning av alkohol till ungdomar.
- Arbetet med att motverka langning av tobak till ungdomar behöver uppmärksammas och utvecklas bl.a. genom metoden kontrollköp.
- Utveckla cannabisförebyggande arbete och stärka insatser inom behandling och tidiga insatser samt främjande insatser.
- Åtgärder för att stärka elevhälsovårdens arbete.

Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska.

Implementering och användning av riktlinjer för sjukdomsförebyggande metoder inom socialtjänsten och hälso- och sjukvård.

- Kunskapsspridning om arbetssätt och metoder.
- Uppmärksamma och stärka kunskaper om alkohol-, narkotika- och dopningsmissbrukets påverkan på människors beteende och den koppling som finns till ökade våldsbrott eller utsatthet för våld i takt med ökad konsumtion.

Förebyggande arbete, stöd och behandling vid psykisk ohälsa och samsjuklighet (missbruk/psykisk ohälsa)

- Utveckla arbetet med första linjeverksamhet för barn och unga med psykisk ohälsa och att arbetsmodellen ska vara tillgänglig i alla kommuner.
- Verktöget SIP, Samordnad Individuell Plan, ska användas när en person har behov av insatser från både socialtjänst och hälso- och sjukvård.

Förebyggande arbete och uppmärksamhet på ANDT-relaterad ohälsa bland kvinnor och män inom vissa arenor.

- Arbete med ANDT-frågor inom länets högskolor och universitet sker i samverkan mellan studenthälsan, studentkårer, kommuner, Länsstyrelsen.
- Förstärkt arbete med psykisk ohälsa och ANDT-relaterad ohälsa på Ungdomsmottagningar.

Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.

Samverkan mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten för en sammanhållen vård.

- Utveckling av en jämlik- och jämställd vård och stödinsatser i hela länet.
- Utveckla integrerade arbetssätt inom området psykisk ohälsa och missbruk/beroende för att bättre möta personer med samsjuklighet. Insatserna ska vara samordnade och ske parallellt och integrerat.

Implementering och användning av riktlinjer för sjukdomsförebyggande metoder inom socialtjänsten och hälso- och sjukvård.

- Kunskapsspridning om riskbruk, missbruk och beroende.

Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska.

Barn ska skyddas mot skadliga effekter av alkohol, narkotika, dopning och tobak

- Fortsatt utveckling av föräldra- och barnperspektivet inom missbruks- och beroendevården.
- Gruppverksamhet eller annat stöd för barn till personer med missbruk eller beroendeproblematik.

- Utveckling av mottagningar för ungdomar med alkohol- och narkotikaproblem i fler av länets kommuner, liknande Mini-Maria i Göteborg.

Utvecklingsområde för att förebygga och behandla spelproblem.

- Utveckling av en regional mottagning för spelproblem inom Västra Götalandsregionen.
- Länsstyrelsen ska bidra till kunskapsspridning om såväl förebyggande som behandlande arbete kring problematiskt spelande, gaming och gambling.
- Samverkande parter bör utveckla indikatorer för att följa upp arbetet.
- Huvudmännen ska verka för en god samverkan med civilsamhället och brukarorganisationer i uppbyggnaden av det utökade ansvaret för spelberoende.

Uppföljning

Årligen följs följande indikatorer/mätbara mål, enligt förslag:

- Det finns ett samverkansavtal mellan polis och kommun i alla 49 kommuner.
- Andel ungdomar i Västra Götaland som druckit de senaste 12 månaderna ska minska (CAN:s drogvanor åk 9 samt år 2 på gymnasiet).
- Andel tobakskonsumenter i Västra Götaland ska minska (CAN:s drogvanor åk 9 samt år 2 på gymnasiet).
- Andel ungdomar i Västra Götaland som prövat narkotika ska minska (CAN:s drogvanor åk 9 samt år 2 på gymnasiet).

Länsstyrelsen ansvarar för att samordna uppföljningen 2019, då nästa Drogvaneundersökning beräknas vara genomförd.

Strukturer för ANDTS-arbetet i Västra Götaland

Samverkan mellan regional och lokal nivå

Det främjande och förebyggande arbetet inom ANDTS-området är en del av både det lokala folkhälsoarbetet och det brottsförebyggande arbetet. Folkhälsoarbetet regleras genom avtal mellan kommunerna och Hälso- och sjukvårdskansliet. Kommunernas och polisens samverkan inom det brottsförebyggande arbetet formaliseras genom samverkansavtal. Spelområdet är nytt ansvarsområde för såväl kommuner som Hälso- och sjukvården och strukturer för samverkan behöver utvecklas.

Det finns även ett regionalt nätverk för lokala ANDTS-samordnare. Länsstyrelsen har ett samordningsuppdrag att särskilt stödja kommunernas ANDTS-arbete. Nätverket är en plattform för spridning av den nationella ANDT-strategin, kunskaps- och erfarenhetsutbyte samt området spel om pengar.

Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet över länets kommuner på alkohol- och tobaksområdet och det finns ett nätverk för de kommunala alkohol- och tobakshandläggarna för informationsutbyte och utveckling av tillsynsarbetet.

Nätverket ”De glömda barnen” i Västra Götaland består av organisationer, kommuner och studieförbund och samordnas av Länsnykterhetsförbundet. Tillsammans arbetar nätverket för att uppmärksamma, sprida kunskap om, hjälpa och stödja barn som växer upp i familjer där det förekommer missbruk, psykisk sjukdom, våld eller någon förälder sitter i fängelse.

Samverkan mellan forskning och praktik

Centrum för forskning och utbildning kring riskbruk, missbruk och beroende (CERA) vid Göteborgs universitet är en tvärvetenskaplig centrumbildning med samarbetspartners från Länsstyrelsen, Hälso- och sjukvården i Västra Götalandsregionen, Kriminalvården och socialtjänsten.

I Västra Götalands län finns ett omfattande samarbete mellan de fyra kommunalförbunden, Kunskapscentrum för psykisk hälsa, Länsstyrelsen, Kriminalvården och CERA kring implementering av Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende tillsammans med Brukarrådet för missbruksfrågor i Västra Götaland. Det finns även andra former för ett nyttiggörande av forskning och nya studier i Västra Götaland. Det finns också ett brett arbete med Psykisk hälsa i Västra Götaland utifrån överenskommelsen mellan regeringen och Sveriges kommuner och landsting (SKL). I detta arbete deltar de fyra kommunalförbunden tillsammans med VÄSTKOM för kommunerna i länet och Kunskapscentrum för psykisk hälsa och avdelning Folkhälsa inom Västra Götalandsregionen samt brukarorganisationen NSPHiG.

Forskningsnätverket ”Barns välbefinnande och familjers villkor” är en samverkan mellan FoU i Väst/GR, forskare vid Göteborgs universitets olika institutioner och Länsstyrelsen.

I länet finns fyra FoU-verksamheter som bidrar till kunskapsutveckling inom ANDTS-området. FoU Valfärd finns inom respektive kommunalförbund Fyrbodals, GR Göteborgsregionen och Skaraborg medan FoU Sjuhärad Valfärd har Borås högskola som huvudman.

Den nationella politiken är utgångspunkt för den regionala ANDTS-strategin

En nationell strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016–2020

Våren 2016 antog Sveriges regering en förnyad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken åren 2016–2020.

Det övergripande målet är ”ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk”.

Strategin utgår från följande sex långsiktiga mål:

1. Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska.
2. Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska.
3. Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska.
4. Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.
5. Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska.
6. En folkhälsobaserad syn på ANDT inom EU och internationellt.

För vart och ett av målen har ett antal insatsområden pekats ut.

I den förnyade strategin lyfts tre prioriterade perspektiv som ska genomsyra ANDT-arbetet på alla nivåer; arbetet ska bidra till att öka jämlikheten i hälsa, jämställdhetsperspektivet ska beaktas och barn och unga ska skyddas.

Regeringens ambition är att bidra till att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Den förnyade strategin betonar att arbeta med både generella insatser till alla och mer riktade insatser till grupper i samhället som på grund av sina livsvillkor och levnadsvanor löper högre risk än övriga befolkningen.

Samordning av ANDT-arbetet med andra närallgiggande områden som brottsprevention, våldsprevention och föräldrastöd lyfts också i strategin tydligare än tidigare.

Regeringen ställer sig bakom målet att nå ett rökfritt Sverige till år 2025. Målet innebär att rökningen ska upphöra eller minska så att mindre än 5 procent av befolkningen röker senast år 2025.

Lagförändringar avseende spelmissbruk från 2018

Kommunerna och hälso- och sjukvården fick ett förtydligt ansvar avseende spelmissbruk, enligt socialtjänstlagen 2001:453 och sjukvårdslagen 2017:30 den 1 januari 2018. Kommunerna och Hälso- och sjukvården får ett delat ansvar för missbruks- och beroendevården. Socialnämnden får ansvar för att förbygga och motverka spelmissbruk. Länsstyrelsen har uppdraget att stödja huvudmännen när det gäller deras utökade ansvar för spelmissbruk.

Kontaktpersoner

Lennart Rådenmark, Länsamordnare ANDTS, lennart.radenmark@lansstyrelsen.se

Ulrika Ankargren, Länsamordnare ANDTS, ulrika.ankargren@lansstyrelsen.se

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN